

# Yhdessä vahvaksi yhteisöksi – Ei kiusaamiselle

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma varhaiskasvatuksessa,  
perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa



ESPOO  
ESBO

## Suunnitelmatyön lähtökohtia

- Lain mukaan kouluissa ja oppilaitoksissa tulee olla osana opiskeluhoitosuunnitelmaa suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Suunnitelmaa oli tarpeen päivittää
- Haluttiin tehdä tavoitteellisemmin ja jatkumona varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen
- Tavoitteena:
  - Koulu- ja oppilaitosyhteisöjen yhteisöllisyyden vahvistuminen
  - Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen

- Yhdenmukaiset toimintatavat kiusaamisen ehkäisyssä
- Suunnitelman sisältönä toimenpiteitä, joilla koulut ja oppilaitokset vahvistavat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä ehkäisevät kiusaamista



Valmistelusta vastanneet työryhmät

Varhaiskasvatus ja esiopetus	Perusopetus	Toisen asteen koulutus
<p>Puheenjohtaja: Anita Vataja, asiantuntija</p> <p>Tiina Hemming, kuraattori  Tiina Jaatinen, psykologi  Heidi Hilli, terveydenhoitaja  Marianne Leppänen, asiantuntija  Saara Salmi-Rautiainen, asiantuntija</p>	<p>Puheenjohtaja: Kari Kotiniemi, aluepäällikkö</p> <p>Sirpa Tammissuo, rehtori  Hannele Kuokkanen, kuraattori  Maisa Thibault, psykologi  Leena Lakka, erityisluokanopettaja  Marianna Haggrén, lehtori  Piritta Honkanen,  opetussuunnitelma/  koulutussuunnittelija (eo)  Maarit Lindblad, terveydenhoitaja  Teija Seppänen, terveydenhoitaja</p>	<p>Puheenjohtaja: Riikka Tainio, aluekuraattori</p> <p>Airi Kajander, kuraattori  Siv Laxen-Mäntynen, aluepsykologi  Kristiina Laine, psykologi  Maria Hietto, terveydenhoitaja  Seija Vuori, terveydenhoitaja</p>

## Yhdessä vahvaksi yhteisöksi – Ei kiusaamiselle - suunnitelman toimenpiteet

### 1. Hyvinvoinnin mittarit

2. Sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat
3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sovitut säännöt
4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen
5. Opiskeluhuollon edustajat tapaavat pienryhmissä aloittavat
7. luokan oppilaat sekä toisen asteen koulutuksen uudet opiskelijat
6. Sähköiset palautekanavat
7. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt
8. Restoratiivisten lähestymistapojen käyttö
9. Nimikkoakuinen paljon kiusatuksi tulleelle
10. Tukevan oppilastoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen
11. Vertaistukitoiminta
12. Niveltäminen ja siirtymätilanteet
13. Huoltajien osallistaminen
14. Puuttumisen portaati



## 1. Hyvinvoinnin mittarit

**Tavoite:** Varhaiskasvatusyksiköllä, koululla ja oppilaitoksella on menetelmä, jonka avulla seurataan oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja jaksamista. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin.

- Lapsia koskevaa hyvinvointitietoa saadaan eri lähteistä:
  - Finlapset
  - Hyve 4 –malli,
  - Vuorovaikutuksen arviointikriteerit
  - Mahdollisesti Kuumemittarirykely huoltajille tähän teemaan liittyen?

- Hyvinvointitietoa hyödynnetään ryhmään pääsemisessä tukeminen, lasten tunnetaitojen ja kaveritaitojen vahvistaminen

- Miten hyvinvointitietoa käsitellään huoltajien kanssa?

- Kouluissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti (mm. oppilaskysely (4.-9. luokat), Kouluterveyskysely (4.-5. ja 8.-9. luokat), koulun omat kiusaamiskyselyt ja muut mittarit, KiVa–koulun tapaukset (määrä ja laatu), vertaissovittelun tapaukset, Hyvinvointikartta 5. ja 8. lk.) - **Jokaisella koululla ja luokalla on käytössä oma menetelmänsä**, jonka avulla seurataan yhteisöllisen opiskeluhoollon tukemana oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja jaksamista. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin.

- Perusopetuksessa [ohje hyvinvointitiedon hyödyntämiseen lasten ja nuorten hyvinvointityössä](#)

**Aikataulu ja toimijat:** Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä hyödyntää kouluterveyskyselyn tuloksia ja päättää, milloin ja miten esitellään kyselyn koulukohtaisia tuloksia henkilökunnalle, oppilaille ja

**Kouluterveyskysely** (THL) tehdään joka toinen vuosi, 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat ja alle 21-vuotiaat  
**Tavoite:** selkeä prosessi, tulokset käydään läpi henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa

**Hyvinvointikartta** lukion 1. vuoden opiskelijat, sähköisesti heti syyslukukauden alussa.

**Tavoite:** YHR:ssä käsitellään tulokset.

**Toive:** Hyvinvointikartta Omniaan

- Lukiossa on ryhmänohjaajakeskustelu 1 ja 2 vuoden opiskelijoille - Haastattelurunko on oppilaitoskohtainen
- Omniaassa vastuopettaja tekee henkilökohtaisen opetussuunnitelman (hoks) opintojen alussa
  - Laaja suunnitelma, jossa mukana opiskelijan hyvinvointi
  - Päivitetään opintojen aikana ja tämä tehdään kaikille Wilmaan

Hyvinvointitiedon hyödyntämisessä tärkeää:

- Selkeä prosessi miten lukuvuoden aikana oppilaitos ja YHR/HYRY hyödyntävät kouluterveyskyselyn ja muiden käytössä olevien kyselyiden tuloksia - Tulokset esitellään henkilökunnalle, opiskelijoille, huoltajille
- Toisella asteella paljon oppilaitoksia: lukioissa on YHR (yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä) ja sen laajennettu kokoonpano ja ammatillisella puolella on HYRY (hyvinvointityöryhmä), jossa toimipistekohtaisia vaihteluita toteutuksessa
- Tavoitteena tasapuolinen tulosten läpikäyminen yhdessä henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa.

vanhemmille. Toimenpiteet kirjataan  
lukuvuosisuunnitelmaan.



## 2. Sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat

**Tavoite:** Varhaiskasvatusyksiköllä, koululla ja oppilaitoksella on käytössä työkalupakki sosiaalisten tilanteiden ja tunteiden tunnistamista sekä uusien taitojen oppimista varten. On helpompaa tehdä jotain, kun on välineet, joilla toimia.



- Sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistamisessa tärkeää:
  - Ristiriitojen ja kiusaamisen erottaminen
  - Empatiataitojen avaaminen
  - Aikuisen rooli ja tietoisuus tunnetaidoista
  - Vuorovaikutustaitojen kehityksen ymmärtäminen
- Käytössä olevia menetelmiä ja ohjelmia: Ihmeelliset vuodet, Askeleittain, Fanny kirjasarja, kaverikerho, vuorovaikutusleikki, Arvokas, Jukka hukka -kirjasarja, Mielenterveysseuran materiaali (pöytäteatteri)

Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan tai esiopetussuunnitelmaan suunnittelun ja arvioinnin kirjaaminen

- Luokille tehdään vuosittain ilmapiirikyselyjä, jotka käsitellään yhteisöllisen opiskeluhoitoyhmittien ja luokanopettajien / luokanvalvojen kanssa ja sovitaan tarvittavista tukitoimista.

**Aikataulu ja toimijat:** Yhteisöllinen opiskeluhoitoyhmittien tarkastelee koulussa olevia menetelmiä ja päättää, mitkä näistä on käytettävissä. Tämä kirjataan luokkakohtaisesti lukuvuosisuunnitelman kohtaan toiminnan kuvaus.

- Mahdollisia toisen asteen koulutukseen sopivia menetelmiä: Verso, Resto sovitteleva ja restoratiivinen yhteisö -kurssi kohti kohtaamisen kulttuuria
- Opintokamu –menetelmä (kurssi, jonka opiskelija voi tehdä)
- Omniassa ollut erilaisia hankkeita esimerkiksi kampusrauha ja kiusaamisen vastainen hanke
  - Hankkeiden toimeenpanossa hyödynnettävä oppilaitoksen koko moniammatillista ryhmää
  - Hankkeissa tehdyn kehittämistyön levittäminen kaikkiin toimipisteisiin?
  - Omniassa on opiskelurauhan julistus syyslukukauden alussa
- **Tavoite:** Opiskeluhoitoyhmittien työntekijät (sekä opiskelijat) paremmin tietoisia hankkeista ja tapahtumista Omniassa ja jalkauttaminen tapahtuisi yhdessä suunnitellen ja toteuttaen
- Lukioissa ei käytössä yleistä ja yhtenäistä menetelmää - Toteutetaan omia oppilaitoksen kehittämistä menetelmiä kiusaamisen vastaiseen toimintaan kuten Tapiolan ja Otaniemen lukioissa (hyvinvointiviikko)
- **Aikataulu ja toimijat:** Koulutuksen selvittäminen, opintokamun tilanteen selvittäminen, hanketilanteen kartoittaminen

### 3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sovitut säännöt

**Tavoite:** Varhaiskasvatustyksiköllä, koululla ja oppilaitoksella on säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen jämäkästi ongelmien jo alettua.

Varhaiskasvatustyksikössä sääntöjen laadinnassa huomioitavaa:

- Keskeiset säännöt, lasten osallisuus sääntöjen tekemisessä muun tunnetyöskentelyn kautta, ryhmän sääntöjen kuvittaminen
- Säännöt myönteisen ilmaisutavan kautta
- Säännöt ovat ryhmässä näkyvillä ja niihin palataan
- Vanhempien osallisuus sääntöjen rakentamisessa ja heidän tietoisuutensa niistä
- Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan tai esiopetussuunnitelmaan suunnittelun ja arvioinnin kirjaaminen
- Kuraattorin, psykologin ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan työskentely ryhmissä näiden teemojen ympärillä

- Jokainen espoolainen koulu yhteisö laatii osana yhteisöllistä opiskeluhoiltoa säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen jämäkästi ongelmien jo alettua

**Aikataulu ja toimijat:** Rehtori varmistaa, että jokaisessa koulussa on laadittu säännöt kevätlukukauden aikana

- Oppilaitoksessa tulee olla selkeästi yhteisesti sovitut säännöt ennaltaehkäisevät kiusaamiselta ja mahdollistavat siihen puuttumista
- Opiskelijoille ja kaikille toimijoille tulee selkiyttää, mitä kiusaamisella tarkoitetaan: kiusaamisen määritelmää tarvitaan, jotta kiusaamiseen voidaan puuttua systemaattisesti riittävän varhain.
- Yhteisten sääntöjen laadinta lukioissa:
  - Ryhmänohjaajan hetket joka jaksossa ,sisältö - yhr - Yhteisten sääntöjen laadinta Omniassa:
  - Vastuuopettajan tunnit

**Aikataulu ja toimijat:** Sovitaan oppilaitoksen yhteisöllisessä opiskeluhoilutoryhmässä (YHR/HYRY)



## 4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen

**Tavoite:** Ryhmäyttäminen on varhaiskasvatusyksikössä, koulussa ja oppilaitoksessa arkipäivää ja jatkuvaa läpi lukuvuoden. Jatkuva ryhmäyttäminen vahvistaa ryhmän toimintakykyä, parantaa ilmapiiriä ja lisää turvallisuudentunnetta.

- Kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä huolehditaan, etteivät uudet tulokkaat putoa kelkasta
- Ryhmäyttämistä jatketaan, kunnes tulokkaat ovat sopeutuneet uuteen ympäristöönsä. Tämä ei tapahdu hetkessä, joten toiminnan tulee olla pitkäkestoista: tehdään siitä olennainen osa arkea. Ei anneta kenenkään pudota.
- Ryhmäyttämisen huomioon otettavaa:
- Lapsen aloitukseen panostaminen
- Lapsen pääseminen osaksi ryhmää, työnjako ja vastuu sovitaan tiimissä
- Ryhmäytyminen – sen suunnittelu systemaattisesti! Lasten osallisuus tässä
- Kuraattorin, psykologin ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan työskentely ryhmässä näiden teemojen ympärillä, myös kieli ja kulttuuriopettajat mukaan
- Opiskeluhuollon edustajat mukana suunnitellusti

- Jokainen koulussa huolehtii, että ryhmäyttäminen on arkipäivää ja jatkuvaa läpi lukuvuoden

**Aikataulu ja toimija:** Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, koordinoi ja arvioi säännöllisesti jatkuvan ryhmäyttämisen toteuttamista yhdessä henkilökunnan kanssa.

**- Lukiokoulutus:**

- 1. vuoden opiskelijoille syyslukukauden alussa ryhmäyttämistä tutorien kanssa ja lisäksi myös koko lukuvuoden ajan, -tutorit mukana
- 2. vuoden opiskelijoille yhteinen toimintapäivä

**- Omnia:**

- **Toimenpide-ehdotus:** Perustetaan työryhmä kehittämään ryhmäyttämiskäytäntöjä, tutortoiminnan kehittäminen, opiskelijatoiminnan koordinaattori

- **Tavoite:** pääsääntöisesti kaikissa oppilaitoksissa opiskelijoiden toiveena on jatkuva ryhmäyttäminen koko lukuvuoden ajan. Opiskeluhoollon työntekijöiltä voi pyytää tukea ja apua ja työparia toimintaan.

**Aikataulu ja toimija:** Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä (YHR/HYRY) ovat mukana suunnittelemassa ja arvioimassa säännöllisesti jatkuvan ryhmäyttämisen toteuttamista yhdessä henkilökunnan kanssa

## 5. Opiskeluhuollon edustajat tapaavat pienryhmissä aloittavat 7. luokan oppilaat sekä toisen asteen koulutuksen uudet opiskelijat

**Tavoite:** Yläkoulun ja toisen asteen koulutuksen aloittavilla oppilailla ja opiskelijoilla on tietoa opiskeluhuollon palveluista. Ryhmätapaamisissa kerrotaan koulussa/oppilaitoksessa tehtävästä yhteisöllisestä työstä (mm. kiusaamisen ehkäiseminen) sekä mahdollisuuksista saada yksilökohtaista apua ja tukea.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit toteuttavat ryhmämuotoiset hyvinvointikeskustelut kaikille 7.-luokkalaisille</li> <li>- Keskustelussa kartoitetaan oppilaiden ajatuksia yläkoulun alkaessa, kerrotaan opiskeluhuollon palveluista sekä puhutaan kiusaamisen ehkäisystä ja siihen puuttumisesta             <ul style="list-style-type: none"> <li>- Malli kehitettiin osana pääkaupunkiseudun yhteistä opiskeluhuollon kehittämistyötä (LAPE, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2016-2018)</li> </ul> </li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Opiskeluhoolto käy kaikki 7. luokat läpi syyslukukauden aikana</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Hyvinvointikeskustelut (joihin sisältyy kiusaamisen ennaltaehkäisy) ensimmäisen vuoden opiskelijoille</li> <li>- <b>Lukio:</b> Kuraattori ja psykologi tapaavat opiskelijat, erilaiset toteuttamistavat eri lukioissa</li> <li>- <b>Omnia:</b> Opiskeluhuollon työntekijöiden esittäytyminen ja palveluista kertominen</li> <li>- Jatkuvan haun kautta tulee jatkuvasti uusia opiskelijoita ja uusia opetusryhmiä → Tulee mieltä sopivaa rakennetta eri toimipisteissä ja koulutusaloilla</li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Vuosittain, pääosin syyslukukaudella</p>
-------------------------------------	---	---

## 6. Sähköiset palautekanavat

**Tavoite:** Perusopetuksessa kaikilla oppilailta ja huoltajilla on tiedossaan ja käytettävissään helppo tapa ilmoittaa huomioista kiusaamiseen liittyen.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<p>- Jokaisessa koulussa otetaan käyttöön sähköpostiosoite: <a href="mailto:eikiusaamiselle.koulunnimi@espoo.fi">eikiusaamiselle.koulunnimi@espoo.fi</a></p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Helmikuun 2021 aikana rehtori hankkii koululle sähköpostiosoitteen.</p>	<p>- Tällä hetkellä ei ole tiedossa sähköisiä palautekanavia</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Selvitetään asiaa lukuvuoden 2020-2021 aikana</p>
-------------------------------------	---	---

## 7. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuhenkilöt

**Tavoite:** Varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksessa tunnistetaan eri toimijoiden roolit kiusaamisen ehkäisyssä. Toiminta kuuluu kaikille koulu- tai oppilaitosyhteisössä työskenteleville.

<ul style="list-style-type: none"> <li>- Varhaiskasvatyüksikössä on sovittu vastuuhenkilöt, jotka erityisesti huolehtivat kiusaamiseen puuttumiseen liittyvien toimien edistämisestä.</li> <li>- Varhaiskasvatyüksiköissä kirjataan suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Kiusaamisen estävä toiminta on kaikkien opettajien ja koulunkäyntiavustajien vastuulla</li> <li>- Rehtori ja yhteisöllinen opiskeluhoolto johtavat kiusaamista estävää toimintaa.</li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimija:</b> Jokaisessa koulussa yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä huolehtii helmikuun alkuun (2021) mennessä, että kiusaamista ennaltaehkäisevä toiminta näkyy koulun arjessa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Keskeisiä toimijoita: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ryhmänohjaaja, työparina rehtori</li> <li>- Vastuopettaja, työparina koulutuspäällikkö</li> <li>- Koko oppilaitoksen henkilökunta</li> </ul> </li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimija:</b> Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä (YHR/HYRY) ja ennaltaehkäisevää toimintaa</p>
--	--	--



## 8. Restoratiivisten lähestymistapojen käyttö

**Tavoite:** Koulussa ja oppilaitoksessa on ymmärrystä ja osaamista restoratiiviseen lähestymistapaan. Restoratiivinen lähestymistapa korostaa kohtaamiseen, keskusteluun ja yhteistyöhön perustuvaa myönteistä prosessia, jossa pyritään osapuolten välisen ymmärryksen lisääntymiseen. Se vahvistaa valmiutta haastavien tilanteiden sovitteluun rakentavasti, osallisuutta vahvistaen.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta?</p>	<p>- Restoratiivisen lähestymistavan perusarvoja ovat kunnioitus, kuuntelu, kohtaaminen sekä yksilöiden oman asiantuntijuuden ja kyvykkyyden vahvistaminen.</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Koulujen henkilökunnasta valitaan kaksi vastuuhenkilöä, jotka koulutettaisiin yhteistyössä HY+ kanssa restoratiiviseen lähestymistapaan (esimerkiksi RESTO - Sovitteleva ja restoratiivinen yhteisö -koulutus). Koulutuksen jälkeen vastuuhenkilöt perehdyttävät lähestymistavan omiin kouluihinsa.</p> <p>Toimenpiteen toteuttaminen vaatii rahoitusta koulutuksen hankkimiseen.</p>	<p>- Restoratiivisuus on kunnioittavaa kohtaamista, aktiivista kuuntelua ja läsnäoloa</p> <p>- Resto -kurssi antaa osallistujille valmiudet lasten ja nuorten, huoltajien ja kollegoiden kohtaamiseen ja haastavien tilanteiden ratkaisemiseen rakentavasti ja korjaavasti yhteistyössä kaikkien osallisuutta vahvistaen.</p> <p>- Koulutus sopii oppimisyhteisöjen henkilöstölle. Suositus min 2 henkilöä / yhteisö / kurssi</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Selvitetään lukuvuoden 2020- 2021 aikana mahdollisuuksia henkilöstön kouluttamiseen</p> <p>Toimenpiteen toteuttaminen vaatii rahoitusta koulutuksen hankkimiseen.</p>
--------------------------------------	--	--



## 9. Nimikkoaikuisen paljon kiusatuksi tulleelle

**Tavoite:** Kiusaamisen kohteeksi joutuneella oppilaalla/opiskelijalla on nimettynä turvallinen aikuinen, joka auttaa ja tukee eteenpäin.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<p>- Joskus tarvitaan enemmän tukea. Silloin kiusatulle nimetään turvallinen aikuinen, joka auttaa ja tukee eteenpäin. - Oppilaalla on itse mahdollisuus ehdottaa/valita hänelle turvallinen aikuinen.</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Helmikuun alkuun 2021 mennessä laaditaan toimintamalli, jolloin jokaisessa koulussa on mahdollisuus nimikkoaikuisen tuelle.</p>	<p>- Ehdotus: Opiskeluhuollon työntekijä ja/tai tuttu aikuinen henkilökunnasta</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Vaatii pohdintaa ja valmistelua, miten toteutetaan parhaiten (iv. 2020-2021)</p>
-------------------------------------	---	--

## 10. Tukevan oppilastoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen

**Tavoite:** Koulu- ja oppilaitosyhteisössä kaikki otetaan mukaan kiusaamisen ehkäisyyn. Näin vahvistetaan kiusaamista vähentävää ilmapiiriä.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Koulut laativat koulukohtaisen suunnitelman omasta tukioppilastoiminnasta tai vastaavasta.</li> <li>- Tukioppilaat ja oppilaskunta otetaan mukaan henkilökunnan rinnalla järjestämään kiusaamisen vastaista päivää koulussa.</li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Koulujen vastuopettajat (ja kuraattorit) koulutetaan lukuvuoden aikana yhteistyössä MLL:n ja HY+:n kanssa. Kiusaamisen vastainen päivä toteutetaan lukuvuoden aikana.</p> <p>Toimenpiteen toteuttaminen vaatii rahoitusta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Tutorointi ja opiskelijakuntahallituksen toiminta</li> <li>- <b>Lukio:</b> vastuopettajat sekä tutorointi (ryhmätoiminta/markkinointitoiminta) että opiskelijakunnan hallitukseen</li> <li>- <b>Omnia:</b> yhdysopettaja, opiskelijatoiminnan kehittäminen ja toteuttaminen</li> <li>- Ehdotus: toiminnasta saa opintoja, teemapäivät, oppilaitokset laativat suunnitelman omasta tutoroinnasta</li> </ul> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Kartoitetaan nykytilanne ja tehdään toimenpide-ehdotuksia lv. 2020-2021 aikana</p>
-------------------------------------	--	---

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<p>- Kummikoulu ottaa yhteyttä nuorisotyöntekijään ja selvittää yhdessä vertaistukiryhmän perustamista (kohdennettu nuorisotyö).</p> <p><b>Aikataulu ja vastuuhenkilöt:</b> Opiskeluhooltohenkilöstä huolehtii yhteistyöstä nuorisotoimen kanssa lukuvuoden aikana. Kummiohjaajat käyvät kerran vuodessa yhteisöllisessä opiskeluhoultoryhmässä.</p>	<p>- Omnian opiskelijoilta tullut toive vertaistukiryhmiin - Selvitetty nykytilanne: Milloin ja missä, kuka järjestää? Onko valmista mallia? Muita kokemuksia? Sopivat yhteistyötahot?</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Kartoitetaan nykytilanne ja tehdään toimenpide-ehdotuksia lv. 2020-2021 aikana</p>
-------------------------------------	--	--



## 12. Niveltäminen ja siirtymätilanteet

**Tavoite:** Oppilas tai opiskelija saa erityisesti nivelvaiheissa ja siirtymätilanteissa tukea ja ohjausta. Siirtyminen kouluasteelta toiselle tai toiseen kouluun ovat aina opintopolun kriittisiä kohtia.

<p>- Ei koske varhaiskasvatusta</p>	<p>- Jokaisessa koulussa kuvataan/kerrataan koulun toimintamallit ja tavat oppilaan niveltämisessä kouluun, koulun sisällä ja uuteen kouluun siirryttäessä</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Koulun yhteisöllinen opiskeluhoito huolehtii, että asia tulee käsiteltyä henkilökunnan kanssa helmikuun 2021 loppuun mennessä.</p>	<p>- Selkiytetään: Toimintamalli ja aikataulu, eri toimijoiden roolit ja vastuut</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Kartoitetaan nykytilanne ja tehdään toimenpide-ehdotuksia lv. 2020-2021 aikana</p>
-------------------------------------	--	--

## 13. Huoltajien osallistaminen

**Tavoite:** Huoltajilla on tiedossaan, miten oman lapsen varhaiskasvatusyksikössä, koulussa tai oppilaitoksessa kiusaamista ehkäistään ja miten siihen puututaan.

<p>- Esitellään huoltajille varhaiskasvatustyksikön kiusaamisen estämisen toimintamalli, kiusaamistilanteen selvittelytavat ja jälkihoitoprosessit (malli) ja käydään keskustelu siitä</p>	<p>- Huoltajat tutustutetaan toisiinsa osallistavilla menetelmillä koulutaipaleen alusta asti. Vuorovaikutteisuus on tärkeää. - Esitellään vanhemmille koulun kiusaamisen estämisen toimintamalli, kiusaamistilanteen selvittelytavat ja jälkihoitoprosessit (malli) ja käydään keskustelu siitä.</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Lukuvuoden 2020-2021 vanhempainilloissa käydään vuorovaikutteiset keskustelut koulun kiusaamiseen liittyvistä toimintamalleista.</p>	<p>- Kerrotaan huoltajille oppilaitoksen kiusaamisen estämisen toimintamalli, kiusaamistilanteen selvittelytavat ja jälkihoitoprosessit (malli) ja käydään keskustelu siitä.</p> <p><b>Aikataulu ja toimijat:</b> Kartoitetaan nykytilanne ja tehdään toimenpide-ehdotuksia lv. 2020-2021 aikana</p>
--	---	--

## 14. Puuttumisen portaat

**Tavoite:** Varhaiskasvatustyksikössä, koulussa ja oppilaitoksessa on selkeä toimintatapa kiusaamiseen puuttumiseen. Sovittu toimintamalli on oppilaiden, huoltajien sekä kaikkien koulun aikuisten tiedossa.

<p><b>Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on kuvattu puuttumisen portaat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kiusaamista ehkäisevä toiminta - Aikuisen puuttuminen akuuttiin tilanteeseen <ul style="list-style-type: none"> <li>- Huoltajan informoiminen</li> <li>- Kuka selvittää, kirjaa</li> </ul> </li> <li>- Seuranta</li> <li>- Yhteistyö lapsen, huoltajien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa</li> </ul>	<p><b>Jokaisessa koulussa on kuvattu puuttumisen portaat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kouluissa tehtävä ennalta ehkäisevä työ <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aikuisen puuttuminen akuuttiin tilanteeseen <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tiedottaminen luokanopettajalle</li> <li>- Huoltajan informoiminen</li> <li>- Kuka selvittää, kirjaa</li> </ul> </li> </ul> </li> <li>- Seuranta (luokanopettaja, luokanvalvoja tai muu sovittu henkilö)</li> <li>- Huoltajat kutsutaan koululle yhdessä tai erikseen, opiskeluhuoltohenkilöstö mahdollisesti mukaan - Nuorisotyön mukaanotto/Erityisnuorisotyön mukaanotto - Poliisin ja lastensuojelun mukaanotto</li> </ul>	<p><b>Jokaisessa oppilaitoksessa on kuvattu puuttumisen portaat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Oppilaitoksessa tehtävä ennalta ehkäisevä työ - Puuttuminen akuuttiin tilanteeseen <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tiedottaminen</li> <li>- Mahdollinen huoltajan informoiminen</li> <li>- Kuka selvittää, kirjaa</li> </ul> </li> <li>- Seuranta (ryhmänohjaaja)</li> <li>- Yhteistyö oppilaan, huoltajien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa</li> </ul>
---	---	---

## Yhdessä vahvaksi yhteisöksi – Ei kiusaamiselle - suunnitelma tiivistetysti

1. Varhaiskasvatusyksiköllä, koululla ja

oppilaitoksella on **menetelmä, jonka avulla seurataan oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja jaksamista**. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin.

2. Varhaiskasvatustyksiköllä, koululla ja oppilaitoksella on käytössä **työkälypakki sosiaalisten tilanteiden ja tunteiden tunnistamista sekä uusien taitojen oppimista varten**. On helpompaa tehdä jotain, kun on välineet, joilla toimia.
3. Varhaiskasvatustyksiköllä, koululla ja oppilaitoksella on **säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan** siihen jämakästi ongelmien jo alettua.
4. **Ryhmyttäminen on varhaiskasvatustyksikössä, koulussa ja oppilaitoksessa arkipäivää ja jatkuvaa läpi lukuvuoden**. Jatkuva ryhmyttäminen vahvistaa ryhmän toimintakykyä, parantaa ilmapiiriä ja lisää turvallisuudentunnetta
5. **Yläkoulun ja toisen asteen koulutuksen aloittavilla oppilailla ja opiskelijoilla on tietoa opiskeluhuollon palveluista**. Ryhmyttämisisä kerrotaan koulussa/oppilaitoksessa tehtävästä yhteisöllisestä työstä (mm. kiusaamisen ehkäiseminen) sekä mahdollisuuksista saada yksilökohtaista apua ja tukea.
6. Perusopetuksessa kaikilla **oppilailla ja huoltajilla on tiedossaan ja käytettävissään helppo tapa ilmoittaa huomioista kiusaamiseen liittyen**.
7. Varhaiskasvatustyksessä, koulussa ja oppilaitoksessa **tunnistetaan eri toimijoiden roolit kiusaamisen ehkäisyssä**. Toiminta kuuluu kaikille koulu- tai oppilaitosyhteisössä työskenteleville
8. Koulussa ja oppilaitoksessa on **ymmärrystä ja osaamista restoratiiviseen lähestymistapaan**. Restoratiivinen lähestymistapa korostaa kohtaamiseen, keskusteluun ja yhteistyöhön perustuvaa myönteistä prosessia, jossa pyritään osapuolten välisen ymmärryksen lisääntymiseen. Se vahvistaa valmiutta haastavien tilanteiden sovitteluun rakentavasti, osallisuutta vahvistuen.
9. Kiusaamisen kohteeksi joutuneella oppilaalla/opiskelijalla on **nimettynä turvallinen aikuinen, joka auttaa ja tukee eteenpäin**.
10. Koulu- ja oppilaitosyhteisössä **kaikki otetaan mukaan kiusaamisen**

**ehkäisyyn**. Näin vahvistetaan kiusaamista vähentävää ilmapiiriä. 11. Kiusatuksi tulleella oppilaalla tai opiskelijalla on **mahdollisuus jakaa kokemuksiaan ja saada vertaistukea** muilta.

12. Oppilas tai opiskelija saa **erityisesti nivelvaiheissa ja siirtymätilanteissa tukea ja ohjausta**. Siirtyminen kouluasteelta toiselle tai toiseen kouluun ovat aina opintopolun kriittisiä kohtia.

13. **Huoltajilla on tiedossaan**, miten oman lapsen varhaiskasvatustyksikössä, koulussa tai oppilaitoksessa kiusaamista ehkäistään ja miten siihen puututaan.

14. Varhaiskasvatustyksikössä, koulussa ja oppilaitoksessa on **selkeä toimintatapa kiusaamiseen puuttumiseen**. Sovittu toimintamalli on oppilaiden, huoltajien sekä kaikkien koulun aikuisten tiedossa.